

1. ספרא בהר פרשה א תחילת פרק א אות ט
(ט) אשר בארצך, מה שבארצך אוכלים לא מה שהוציא עקילס לעבדיו (לפונשוס) [לפונטוס], א"ר שמעון שמעתי בפירוש שמוציאים לסוריא ואין מוציאים לחוצה לארץ.

2. משנה מסכת שביעית פרק ו משנה ה
אין מוציאים שמן שרפה ופירו' שביעי' מהארץ לחו"ל א"ר שמעון שמעתי בפירוש שמוציאים לסוריא ואין מוציאים לחוץ לארץ:

סיבת האיסור

3. ראב"ד על תוה"כ שם

אשר בארצך: פירוש שאם יצאו פירות שביעית לחוצה לארץ **אסורין באכילה**: ונראה לי הטעם **כדי שלא יתחלפו בפירות חוצה לארץ ונמצאו בפירות ונמצא פירות שביעית יוצאין לחולין**: ועוד אני אומר כי אף על פי שהן אסורין באכילה אינם מתבערים עד שיגיע זמן הביעור. ואם רצה להחזירם לארץ ישראל ולאכלן שם רשאי. אבל אם הגיעם שם בזמן הביעור בה פליגי תנאי אם יבערם שם או צריך להחזירם לארץ ולבערם. ופלוגתייהו בפסחים נב: וזה הביעור או שריפה או קבורה הוא.

4. ציץ הקודש (רב יהושע שפירא) א:טו

ולענין איסור הוצאת פירות שביעית מארץ לחו"ל שהוא לכו"ע גם לת"ק דרשב"א (בפסחים נב ב')—יש לראות אם הטעם העיקר הוא כדי שהביעור יהי' באי' (וכדמשמע לשון הרע"ב ז"ל במשנה ס"פ ו דשביעית) או משום קדושת הפירות שיאכלם בא"י. ונ"מ בזה לענין לולב ומיני הצובעים דאינו עומד לאכילה, נהי דניהג בהם שביעית, מ'מ איסור זה הוצאה לחו"ל ליחא בהו. ותנה מלשון התוס' פסחים (נב, ב) בד"ה רב ספרא שכתבו וז"ל הק' ריב"א דתנן אין מוציאים וכו' פ"ש מן הארץ לחו"ל, ותי' דהתם מיירי לאכילה, ורב ספרא אפיק לסחורה דיש סחורה דמותרת ע"ש, משמע דלאו משום הביעור הוא דאסור. כדי שיהי' הביעור בא"י, רק משום האכילה הוא משום קדושת הפירות בעי שיאכלם בא"י, וזה נראה מלשונם דנקטו דהתם מיירי לאכילה, ואי משום הביעור היא לא ה"ל לסתום בזה, ומשמע מסתימת דבריהם ז"ל דהאכילה עצמה בחו"ל הוא האיסור, ולפ"ז בדברים שאינם עומדים לאכילת ליכא גבייה ואיסור זה הוצאה:

5. רש"ס על ירושלמי שביעית ו:ה

ועוד ג"ל דאשכחן גבי קדשים דשורפין אותן במקומן כדמפ" טעמא בפ' כל שעה בקדש באש תשרף במקום אכילתו שריפתו וגזור נמי בתרומה ככה וכן בפירות שביעית בעו ביעור בארץ שיאכלם שם בביעור דהיתירא ובביעור דאיסורא שישרפם בארץ לכתהלה, ומשמע בת"כ דאם הוציאו דלא מצי למיכלינהו דקתני התם אשר בארצך מה שבארצך אוכלין ולא מה שהוציא עקילס לפונטוס, ונראה הטעם משום דמיקרו קדש דדייני בהו דינא דיוצא בקדש כן נ"ל

6. ר"ש מסכת שביעית פרק ו משנה ה

שמן שרפה - שמן תרומה שנטמא ולשריפה עומד כדאמר בפ' במה מדליקין (דף כג ב) ואשאר שנים קאי דבעי שריפתו בארץ ומעלה בעלמא משום דאשכחן גבי קדשים דשריפתן במקומן וכן פירות שביעית בעינן ביעור בארץ **וסתמא כר"ש בן אלעזר** דתניא פירות שביעית שיצאו מחו"ל לארץ מתבערין במקום שהן דברי רבי ר"ש **בן אלעזר אומר מביאן בארץ ומבערן שנא' (ויקרא כה) בארצך תהיה כל תבואתה לאכול**

7. ר' עובדיה מברטנורא מסכת שביעית פרק ו משנה ה

וכן פירות שביעית צריכים ביעור בארץ דכתיב (ויקרא כה) בארצך תהיה כל תבואתה. ואין הלכה כרבי שמעון:

8. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל ה:יג

פירות שביעית אין מוציאים אותן מהארץ לחוצה לארץ ואפילו לסוריא ואין מאכילין אותן לא לעכו"ם ולא לשכיר ואם היה שכיר שבת או שכיר שנה או שכיר חדש או שקצץ מזונותיו עליו הרי הוא כאנשי ביתו ומאכילין אותו ומאכילין את האכסניא פירות שביעית.

9. הרב יעקב אריאל ייצא פירות שביעית לחו"ל

<https://www.toraland.org.il/24159>

עפ"י הרידב"ז (בית רידב"ז ה,יח) ניתן לפרש את דברי התו"כ עפ"י שיטת הר"ש, שסיבת האיסור לייצא פ"ש לחו"ל היא חובת הביעור בארץ, ולומר שהר"ש לשיטתו שביעור הוא הפקרת הפירות. מטרת ההפקרה היא לאפשר לתושבי א"י כולם ובעלי חיים שבה לאכול

פ"ש, כל אחד כיכולתו. מבלי שפירות אלו ימצאו אצל יחידים שזכו בפירות והכניסום לבתיהם. ולכן קבעה התורה שבהגיע זמן הביעור, ולחיה שבשדה לא נותרו פירות, חייבים בעלי הפירות להוציאם מבתיהם ולהפקירם לכל. ונמצא איפוא, שדרשת התו"כ ב"לבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול" היא שפ"ש מיועדים לאכילה לתושבי הארץ כולם ולכן אסור להוציאם לחו"ל, וזוהי גם כונת הר"ש באומרו שאיסור הוצאת פ"ש הוא כדי שהביעור יהיה בארץ. כלומר שפ"ש יופקרו לצרכם של תושבי הארץ.

הראב"ד, החולק על הר"ש, אף הוא לשיטתו (פ"ז מהל' שמיטה ה"ג). שהביעור אמנם תחילתו הפקר, אולם סופו שריפה, ואם יוציאו את הפירות לחו"ל עלולים להחליפם בפירות חו"ל ולהימנע מלשורפם ויבטלו מהם את מצוותם. משא"כ אם הפירות יישארו בארץ, אין חשש שיוחלפו בפירות אחרים ויקיימו בהם את מצוותם בשעת הביעור.

מיהו, יש גם שיטת הרא"ש שסובר כהראב"ד שהמצוה בביעור היא שריפה ובכל זאת סובר שאיסור ההוצאה לחו"ל הוא כדי שהביעור יהיה במקומו בא"י, משום מעלה שהשרפה תהיה לכתחילה במקומה הראוי לה כשם שמצינו בשרפת קדשים.

נמצא שגם לר"ש וגם לראב"ד אין הכרח לפרש בדרשת התו"כ שהאיסור להוציא פ"ש לחו"ל הוא מהתורה. חכמים לא התכוונו לדרוש מהפסוק איסור מפורש של הוצאת פ"ש לחו"ל. הם התכוונו לומר שהתורה מעוניינת שמצוות הביעור תתקיים כהלכתה. לר"ש ע"י הפקרה, ולראב"ד ע"י שריפה. הוצאת הפרי לחו"ל עלולה לגרום לכך שהמצוה לא תתקיים בהם.

10. בית רידב"ז: היח עמוד עג

והתו"כ אזיל בשיטת רשב"א וקאמר מה שבארצך אתה אוכל ובזה מקיים מצות ביעור שמונח בארצך אבל לא מה שהוציא עקילס כו' בזה לא נתקיים ביעור ואסור לו לאכול שם בזמן הביעור.

סיפור של רב ספרא וביאורו

11. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נב עמוד ב

תנו רבנן: פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ - מתבערין בכל מקום שהן. רבי שמעון בן אלעזר אומר: יחזרו למקומן ויתבערו, משום שנאמר בארצך - הא אפיקתיה! (כבר שימשו פסוק ללימוד של "שלש ארצות לביעור) - קרי ביה בארץ, בארצך, - אי נמי: מאשר בארצך. רב ספרא נפק מארץ ישראל לחוצה לארץ, הוה בהדיה גרבא דחמרא דשביעית. לוו בהדיה רב הונא בריה דרב איקא ורב כהנא. אמר להו: איכא דשמיע ליה מיניה דרבי אבהו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר או לא? - אמר ליה רב כהנא; הכי אמר רבי אבהו: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. אמר ליה רב הונא בריה דרב איקא הכי אמר רבי אבהו: אין הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. אמר רב ספרא: נקוט הא כללא דרב הונא בידך, דדייק וגמר שמעתתא מפומיה דרביה

12. ר"ש מסכת שביעית פרק ו משנה ה

שמן שרפה - שמן תרומה שנשטמא ולשריפה עומד כדאמר בפ' במה מדליקין (דף כג ב) ואשאר שנים קאי דבעי שריפתו בארץ ומעלה בעלמא משום דאשכחן גבי קדשים דשריפתן במקומן וכן פירות שביעית בעינן ביעור בארץ וסתמא כר"ש בן אלעזר דתניא פירות שביעית שיצאו מחו"ל לארץ מתבערין במקום שהן דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר מביאן בארץ ומבערן שנא' (ויקרא כה) בארצך תהיה כל תבואתה לאכול ודבר תימה למאן דפסק בפ' מקום שנהגו (דף נ"ב ב) הלכה כר' שמעון בן אלעזר היכי שביק מתני' ושמא לכתחלה אפילו לר' שמעון בן אלעזר מודה דאין מוציאין אפילו קודם הביעור ורב ספרא דאפיק גרבא דחמרא בשביעית מא"י לחוצה לארץ שוגג היה וברוב ספרים גרסי' רב ספרא נפק מא"י לחוצה לארץ הוה בהדיה גרבא דחמרא דשביעית משמע דלאו אדעתיה:

13. רא"ש מסכת שביעית פרק ו משנה ה

[ותימה] דבפרק מקום שנהגו פסיק הלכתא כר"ש בן אלעזר ושבק מתני' דהכא גבי רב ספרא דאפיק גריוא דחמרא, ושמא לכתחילה אפילו ר"ש בר' אלעזר מודה דאין מוציאין קודם הביעור ורב ספרא בשוגג הוא דאפיק.

14. בית הבחירה (מאירי) מסכת פסחים דף נב עמוד ב

פירות שביעית אין מוציאין אותם מן הארץ לחוצה לארץ ואם יצאו והגיעה שעת הביעור אין מטריחין אותו להחזירם לבערם בארץ ישראל אלא הרי הם מתבערים בכל מקום שהם ומפקירם במקום דריסת בהמה וחיה או מבערם בכל צד שירצה:

15. חזון איש שביעית יג:

כי ר"ש דאפי' רבנן דאמר פסחים נ"ב ב' פירות ארץ שיצאו חו"ל מתבערין במקום מודה שאין מוציאין אותן לכתחלה אפי' לאכלן קדם ביעור ונראה להוכיח כן דאי אמרת משנתנו רשב"א ומשום שצריכין להתבער במקומן, א"כ הנידון באיסור תורה וכדמשמע פסחים שם דרשב"א יליף לה מקרא, א"כ מ"ט דר"ש דאמר מוציאין לסוריא כיון דמה"ת היא חו"ל, אלא ודאי שאין זה ענין לפלוגתתן בביעור וזה מעלה בעלמא והקיל לר"ש לסוריא כיון שהיא קדושה מדרבנן

16. תוספות מסכת פסחים דף נב עמוד ב

רב ספרא אפיק גרבא דחמרא מא"י לח"ל - הקשה ריב"א דתנן בפ"ו דשביעית (משנה ה) אין מוציאין שמן שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ותירץ דהתם מיירי לאכילה ורב ספרא אפיק לסחורה דיש סחורה שמותרת אי נמי בשוגג הוציאו.

17. בית רידב"ז ה:יז

משא"כ להוציא לסחורה הוא דבר מועט... בכדי מזונותיו דווקא ולא יותר והוא מותר מן התורה ומקיים בזה ג"כ והיתה שבת הארץ לכם לאכלה כלומר עד כדי מזונותיו מותר אתה משבת הארץ. ומזה העלו בתוס' ז"ל דלסחורה מותר בדבר מועט לצורך מזונותיו ואפילו להוציאו לחו"ל משום דמקיים בזה והיתה שבת הארץ לכם לאכלה

18. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף נב עמוד ב

תוד"ה רב ספרא אפיק וכו'. דהתם מיירי לאכילה ור"ס אפיק לסחורה וכו'. ותמוה דנמצא עולם הפוך יש כאן שיהא סחורה קל מאכילה ואדרבה הוא לכן כתב החזו"א דיש להגיה התוס' דהדין להיפך דלסחורה אסור ואם אינו רק לאכילה מותר. וקשה להגיה ולהפך ד' התוס' מחמת קושיא אך היותר עומד לנגדינו הוא שרבינו פרץ ותוס' שאנץ כתבו כמו שכתוב בתוס' שלפנינו. ולפי דברי התוס' יש היתר להוציא אתרוגים לחו"ל ומאחר שמוציאים אותם רק לסחורה ולא לאכילה אכן צריך להחזירם אח"כ לא"י.

ובלא"ה י"ל דמתי הוא זמן הביעור של אתרוגים שהרי דר באילנו משנה לשנה והרידב"ז כתב דאין ביעור לאתרוגים ולכן מתיר להוציאם לחו"ל. ועוד כתבו האחרונים עוד התירים להוציא אתרוגים שהרי יראים ושלמים נוטלים בחו"ל אתרוגים מא"י של שביעית אלמא דמותר והשאלה היא רק למה.

ונראה דהנה כ"כ לעיל דיסוד האיסור בהוצאתם לחו"ל הוא מצד דהוי כקדשים שאכילתם וביעורם במקום קדושתם ובלשון התו"כ בארץ תהיה כל תבואתה לאכול. ונמצא דר"ס כשהוציא לחו"ל רק לסחורה ולא לאכילה והיינו כמו באתרוגים בזה"ז שמוציאים אותם רק לנענועים ואח"כ לאכילה א"צ להם בחו"ל ויחזירו לא"י נמצא שאיב"ז שום איסור שהרי לא יאכלום בחו"ל, ולפי"ז צ"ל דר"ס הוציאם לחו"ל הסמוך לא"י שהיה אכן בדעתם להחזירם לאכילה לא"י, וכן בזה"ז לכתחילה ישלחו האתרוגים ע"מ להחזירם לא"י וצ"ע. [ואולי כבר לא הטריחום אחר שהוציאום לנענועים ולא לאכילה ושוב א"צ בדיעבד להחזירם לא"י וכרבנן.

היתר הוצאה לאחר הביעור

19. תפארת ישראל - הלכתא גבירתא מסכת שביעית פרק ו

אין מוציאין אפילו תרומה שכבר נטמאה. או פירות שביעית לאחר זמן הביעור מא"י לח"ל. דתרומה טמאה צריך שריפה רק בא"י. ושביעית אחר הביעור. צריך לבערו רק בא"י:

20. פאת השולחן (עם הארות הרידב"ז) ה:יח

פירות שביעית אין מוציאין אותן מהארץ - הגיה. אבל לאחר הביעור מותר להוציאן לחו"ל ויעשה הביעור הנהוג ע"פ הפוסקים ז"ל להפקירן בעודן בא"י ולחזור ולזכות בהם, ולאחר הזכי' כדרך שזוכין מן ההפקר מותר להוציאן לחו"ל ולמכור בהבלעה עם יין של ששית ויחשוב כל הדמים על יין ששית וכל חביות צריך לחתום שהוא יין של שביעית וכן הסוחרים ידבקו פתקאות על כל בקבוק שהוא יין של שביעית וימכור ביחד עם יין של שאר השנים בהבלעה, ואז יהיה מצוה על כל ישראל לקנות כל יין קידוש והבדלה וד' כוסות ועל כל כוס של ברית מילה דוקא מיין של שביעית יותר מן שאר היינות, כדמוכח במס' שבת פ' כל כתבי גבי רב אמי ורב... וכן אתרוגים שבזה"ז א"צ ביעור כמבואר לקמן מותר להוציאם לחו"ל וימכור

היתרים אחרים

21. ספר השמיטה עמוד לו

י"א שלסחורה המותרת אם בהבלעה או ע"י אחר מותר גם להוציא הפ"ש מאר"י להו"ל כמובא לעיל א' בהערה והא דתני אין מוציאין פ"ש מאר"י לחו"ל פ"ו ה' זהו לדעתם כדי שיהי' בבעור במקומו כמשמעות לשון המשנה אין מוציאין שמן שרפה ופ"ש בו ושלפי"ז מותר להוציא או קודם הבעור עד זמנו או אחר בעור כשהפקירם

22. שבת הארץ ה:יג

יש מי שהקל לייצא כשהגידולים ניטעו לצורך יצוא ויש אומרים שקשה להקל בכך ויש שהקלו לייצא כאשר הפירות בארץ מרובים כל כך שאין אפשרות לאכלם בארץ והם יבואו לידי הפסד

23. בית רידב"ז שם

ואחרי כתבי תשובה זאת ראיתי דהראב"ד ז"ל מפרש להתו"כ דהוא אסמכסא ומדרבנן הוא ועיין בתשובה השני' שפשוט הדבר דבזה"ז לא שייך זאת דהא כל עיקר דאסרו רבנן להוציא לחו"ל הוא משום דשביעית היה תבואה ופירות מעט לפיכך אסרו רבנן להוציא

מא"י שהיה הרבה אוכלין בא"י משא"כ בזה"ז שאין אוכלין בא"י ואדרבה אם לא היו מוציאים לחו"ל הרי אנו מפסידין פירות שביעית שיתבלו וירקבו כי אין להם אוכלים ולא שותין בארץ וההורה אמרה לאכלה ולא להפסד ואי אפשר לאמר שיגזרו רבנן בזה:

24. מעדני ארץ שביעית י:ה

ומכיון שכן רחש לבי לומר עוד יותר מזה דאף אי אמרינן בנטעו למצוה שחייב בשביעית משום ללאחר שנעשה מצותן הרי קיימי נמי לאכילה וממילא י"ל לכיון שמותר לצאת באתרוג של שביעית לכן אין מחשבת מצוה מפקעת משביעית כיון דחזי שפיר גם לאכילה, מ"מ י"ל דאף למ"ד אין קנין לעכו"ם להפקיע ממעשר אפי"ה אין קדושת שביעית נוהגת כלל כפירותיו, דהנה דבר זה פשוט דמה שאין נוהג שביעית בעצים וקיימי להסקה או במיני צובעין ומלוגמאות של בהמה הוא משום דכיון שאמרה תורה והיתה שבת הארץ לכם לאכלה דדרשינן מיניה שאסור ליהנות מפירות שביעית כי אם הנאה דומיא דאכילה שהיא שיהא לכל נפש והנאתו וביעורו שוה, לכן אמרינן כמו דבכה"ג שמתחילתן לא קיימי אלא להסקה כיון שאין אני קורא בזה קרא דוהיתה שבת הארץ לכם לאכלה לא נוהג כהם כלל - קדונת שביעית... ועיין גס במהרי"ט ח"א סי' פ"ג שהתיר להאכיל תותים לתולעי המשי משום דאע"פ שהן מאכל אדם מ"מ כיון שמתחלת נטיעתם מיסודים הם לכך שפיר שרי.

25. ספר השמיטה עמוד לו

ומהא דעכ"פ אין מוציאים פירות אר"י לחו"ל ב"ב צ"ב ל"ק דזהו משום חיי נפש לטובת ישוב אר"י זה אינו בזמננו שהרבה חיי נפש באר"י תלויים דוקא בהוצאת הסחורה לחוץ לארץ ומכירתה שם

26. הרב יעקב אריאל ייצא פירות שביעית לחו"ל

הפתרון המרווח שניתן באמצעותו לענות על בעיית היצוא הוא לענ"ד ע"י התקשרות מוקדמת של החקלאים בארץ עם סוכנויות שיווק בחו"ל שיקנו את הפרי בתחילת גידולו ("דאמאן" בלע"ז) ומכיון שהפרי שייך לנוכרים מתחילת גידולו אפשר להסתמך על סברתו של הגרשז"א ולהתיר את היצוא לחו"ל. ואין כאן הערמה, כי הרי בלאו הכי מגדלים את הפרי לשם יצוא וא"כ אפשר להקדים את המכירה.

27. פניני הלכה להרב אלעזר מלמד, הלכות שביעית ח:ה

כפי שלמדנו, יש רוצים להימנע משימוש ב'היתר המכירה' ולקיים את כל החקלאות בארץ במסגרת 'אוצר בית דין'. אלא שהואיל ואסרו חכמים להוציא בשביעית פירות שיש בהם קדושת שביעית לחוץ לארץ, וכמחצית מהתוצרת החקלאית נמכרת בדרך כלל בחוץ לארץ, לכאורה אין לבעיה זו פתרון. ואע"פ כן סוברים תומכי 'אוצר בית דין' שהואיל ומדובר בשעת דחק והפסד מרובה, מפני שאם שנה אחת לא ייצאו פירות, יתפשו המתחרים את מקומם וייגרם לחקלאים נזק גדול מאוד, ניתן לסמוך על סברות שונות ולהתיר את ייצוא פירות השביעית המקודשים לחוץ לארץ... מ"מ נראה שלאחר כל הדחוקים שמצינו בדין זה, 'היתר המכירה' הרבה יותר מרווח

קניית אתרוגי חו"ל

28. שו"ת משיב דבר חלק ב סימן נו

כבוד הרב הגאון וכו' אב"ד דק"ק נויארק.

ע"ד מסחר האתרוגים בשנה זו שהיא שנת שביעית אין דעתי נוחה כלל, ועוד בשני שביעיות שעברו בעוד לא היה פרי אילנות ביד ישראל היה לי דו"ד את הגאון מהר"ש סאלאנט נ"י איך להשתמש באתרוג מאה"ק, כי לפי דעת הרמב"ם (פ"א מהל' תרומות) דקיי"ל קדושה שניה קידשה לעתיד לבא וא"כ הא דתרומות ומעשרות כמו חלה הוי דרבנן משום דבעינן ביאת כולכם אבל שביעית הוא מדאורייתא כמש"כ הכ"מ שם וא"כ קיי"ל אין קנין לעו"ג בא"י ופירות יש להן קדושת שביעית ואסור להוציאן מא"י לח"ל ואסור לסחור בהם ואסור ליתן דמי אתרוג למי שלא שמר את המעות לאכלן בקדושת שביעית כדאיתא בסוכה (ל"ט) וע"כ כאשר כבר הוציאו סוחרים אתרוגים מא"י השתדלתי שישלחו לי אתרוג באופן שאשלים דמיו אחר החג ותיכף אחר החג צויתי לטגן את האתרוג ולאכול בקדושת שביעית ואח"כ שלחתי את המעות ושוב אינו חל קדושת הפירות כדאיתא בע"ז (ס"ב), כ"ז היה אז ועתה שהאתרוגים המה פירות שביד ישראל ודאי עלינו להנהיג בהם קדושה שלא להוציאם לחו"ל ואין לנו לעשות בהם סחורה ואף ע"ג שהתירו הגאונים העבודה מרוב דוחק ושלא מדעתי ורצוני כלל, מכ"מ קדושת שביעית נוהג בהם, ועלינו המשתדלים להקים ישוב א"י עלינו לשמור קדושתה, וה' יהיה עמנו ויגיה חשכנו ויעמידנו על קרן אורה, ולשוב למצות קדושת הארץ ומעשרות וכל פרטי הקדושה במהרה, ונודה לה' חסדו ואמונתו לבית ישראל בגבורה: ידידו נפתלי צבי יהודא ברלין.

29. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן מב

הנה כבר בארתי דעתי בספרי אגרות משה או"ח חלק א' סימן קפ"ו ונתפרסם בשמי הרבה פעמים אחר כך בשני השמיטה שעברו, וגם עכשיו בשנת תשכ"ו שהוא שנת השמיטה, יוכלו לפרסם דעתי בדבר אתרוגי א"י בשנת השמיטה שעשו כתקנתם על ידי מכירה לנכרי. שאף להאין סוברין היתר המכירה לנכרי שהורו איזה גדולים מדורות הקודמין, ואפילו להסוברין דאיסור שביעית בזמן הזה הוא מדאורייתא, ליכא שום טעם לפוסלם למצוות ד' מינים משום דהוו מן השמור ולית בהו היתר אכילה. דהא רוב הפוסקים חולקין על רבינו תם ומתירין לאכילה גם מן השמור. אבל מצד איסור סחורה בפירות שביעית צריך לקנותו בהבלעה שהוא גם עם הלולב והדסים, וכן הוא הדרך גם בכל שנה לקנות עם לולבים. ומצד דין הביעור שהוא בחו"ל הא נפסק בפסחים דף נ"ב ע"ב דמתבערין בכל מקום.

ומצד איסור הוצאה מארץ ישראל לחו"ל, הא לתירוץ הראשון בתוס' פסחים שם ד"ה רב ספרא מותר להוציא שלא לאכילה. ולחד שיטה בר"ש פ"ו משביעית מ"ה תלויה הוצאה לחו"ל בדין הביעור שנחלקו בזה בפסחים שם, וכיוון שהלכה כת"ק שמתבערין בכ"מ ליכא כלל דין זה דאיסור הוצאה לחו"ל. ואף למאי דכתב הר"ש, ושמא לכתחילה אסרו להוציא לכו"ע, ולהרמב"ם פ"ה משמיטה הי"ג שפוסק דאין מוציאין פירות שביעית לחו"ל, לא אסרום באכילה מחמת שעברו על איסור כשהוציאום, דהא לא כתבו זה. וגם הראב"ד לא השיג לכתוב שאם הוציא אסורין באכילה, משמע שחזרו בו מפירושו בבאורו על תו"כ בהר"ש פרשתא א' (פרק א') ה"ט דאסורין באכילה בחו"ל מאיזה גזירה (כדי שלא יתחלפו בפירות חוצה לארץ, ונמצאו פירות שביעית יוצאים לחולין). ואף אם לא חזרו בו הוא רק דעת יחיד, והוא גם לשיטתו רק באיסור דרבנן שודאי יש להורות ככל הראשונים שלא נאסר לאכילה אף בחו"ל.

ואף להראב"ד בתו"כ כיון שבעצם הוא היתר לאכילה, שיכול להחזירם לארץ ולאוכלו שם, אין להחשיבו לאין בו היתר אכילה. לא מיבעיא להר"ן סוכה דף ל"ד ע"ב (י"ז ע"א מדפי הרי"ף ד"ה ואם נטל כשר) דמע"ש חוץ לירושלים נחשב יש בו היתר אכילה דהא ראוי לאכילה הוא בירושלים, ה"נ ראוי האתרוג לאכילה בא"י, אלא אף לרש"י שם (ד"ה ואם נטל כשר) דנחשב אין בו היתר אכילה, מסתבר שהוא רק במע"ש שעדיין לא היה בהיתר אכילה עד שיבוא לירושלים ויאכל שם. ולא בפירות שביעית שהם בהיתר אכילה מעיקרם בארץ ישראל, דלא נסתלק מהן שם היתר לאכילה בזה שאסרום במקום זה, כיון שלא נאסרו לגמרי. אך א"צ לזה כיון דלכל הראשונים מותרין לאכילה. ולכן גם בשנת שמיטה יש להדר ליקח אתרוגי א"י יותר משל שאר מקומות כשאינם מורכבים, כמו שמהדרין בכל השנים. ומצד איסור הוצאה לחוץ לארץ שעל המוציאין, **אין נוגע זה להלוקחים.** והם אפשר סמכו על התוס' דשלא לאכילה מותר, כיוון דאיסור דרבנן הוא. ואף אם סמכו על היתר המכירה שעשו ע"י הוראה אין למחות בידם כמו שנתבאר באג"מ שם. ולכן יכולים לקנותם כבכל השנים, אבל דוקא עם לולב.

30. שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן קפה

(יב) וז"ל החזון איש שביעית סי' י' סוס"ק ו' ואתרוגין של שביעית, אף על גב שמטייבין אותן בשביעית באיסור ומשמרין אותן, אין הפירות נאסרין ויוצאין בהם בחג, שעדיין הוא קודם ביעור, אלא שצריך ליקחם במתנה שלא למסור דמי פירות שביעית לע"ה, מיהו הסוחרים בכך עוברים משום איסור סחורה, ואותן שמוכרין פרדסיהן לנכרי אף שעוברין בה משום לא תחנם מ"מ הוי מכירה, ולדעת סה"ת פקעה מהן קדושת שביעית וכמש"כ לעיל סי' ו' שקשה לסמוך עליו, מ"מ יש להם על מה שיסמוכו - ואם שולחין האתרוגין לחו"ל יש בזה משום אין מוציאין פירות שביעית לחו"ל, ומ"מ אין הפירות נאסרין ויוצאין בהם וכש"כ אם מכרו פרדסיהן לנכרי, וכמש"כ לעיל. ובסי' כ"א ס"ק י"ח כתב וז"ל עבר הבעלים ולא הפקיר כרמו והחזיק בו כשאר השנים, נאסרו הפירות לכל אדם, ואסור לאוכלן ואסור ליתנן לבהמתן - ומשמע שם להדיא אף קודם ביעור - וצ"ע שלכאורה פסקיו סותרין זל"ז, וצ"ע.

והנה כל מה שכתבתי לעיל, למי שירצה לסמוך להתיר דיש לו על מה לסמוך, זה דוקא לאותן שקבלו אתרוגין מא"י במתנה, שלא שייך איסור סחורה, וגם כבר הם בחו"ל, אבל לכתחילה ליקח בשם מהסוחרים, דיש חשש סחורה, ואיסור דהוצאת פירות שביעית לחו"ל, ודאי דיש לחוש באתרוגין משדות ישראל, כמבואר בב"צ יו"ד ח"ב סי' קכ"א הנ"ל, וכן ראיתי בספר ביכורי שלמה סי' ל"ו בשם הגאון ר"ש סאלאנטי האב"ד מירושלים, שהזהיר לקנות רק של גוים - והגאון ר"מ אריק הנ"ל אוסר אף בדיעבד שלא לצאת משום פירות משומר, וכדעת האוסרין ולא הוי לכם - גם שלא להחזיק עוברי עבירה, כבגיטין ס"א.